ኢትዮጵያዊነት የዲሞክራሲ የመጀመሪያ መንደርደሪያ ነው

በዶ/ር ታዬ ወልደሰማያት

ለዚህ ታላቅ ጉባዔ ስጋበዝ የተሰማኝ ደስታ ከልክ ያለፈ ነው፡፡ የዚህ ጉባኤ ዋናው ዓላማ የኅብረተሰብ አንድነትንና እኩልነትን መሠረት አድርጐ በዲሞክራሲ የጐለበተ የፖለቲካ ባህል ለመፍጠር መሆኑ በሁላችንም ዘንድ እሙን ነው፡፡ በዚህ አጭር መግለጫዬ ላስጨብጥ የምፈልገው በመጀመሪያ ዲሞክራሲ ምን ማለት እንደሆነ የዲሞክራሲ ባህል ምን ምንን ማካተት እንዳለበትና በመጨረሻም በአገራችን ያለው ምን ዓይነት ሁኔታ እንደሆነ ለመግለጽ ነው፡፡

በ1989 እ.ኤ.አ በአዲሱ የዓለም ሥርዓት ሲጀመርና የቀዝቃዛው ጦርነት ሲያከትም ዲሞክራሲን እንደ አዲስ ርዕዮት /Ideology / በመቁጠር ካለንበት ጊዜ አንስቶ አፍሪካም ሆነ ኢትዮጵያ ከአንባገነን ሥርዓት ተላቀው ወደ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ለመሸጋገር ያላሰለሰ ጥረት በማድረግ ላይ ናቸው፡፡

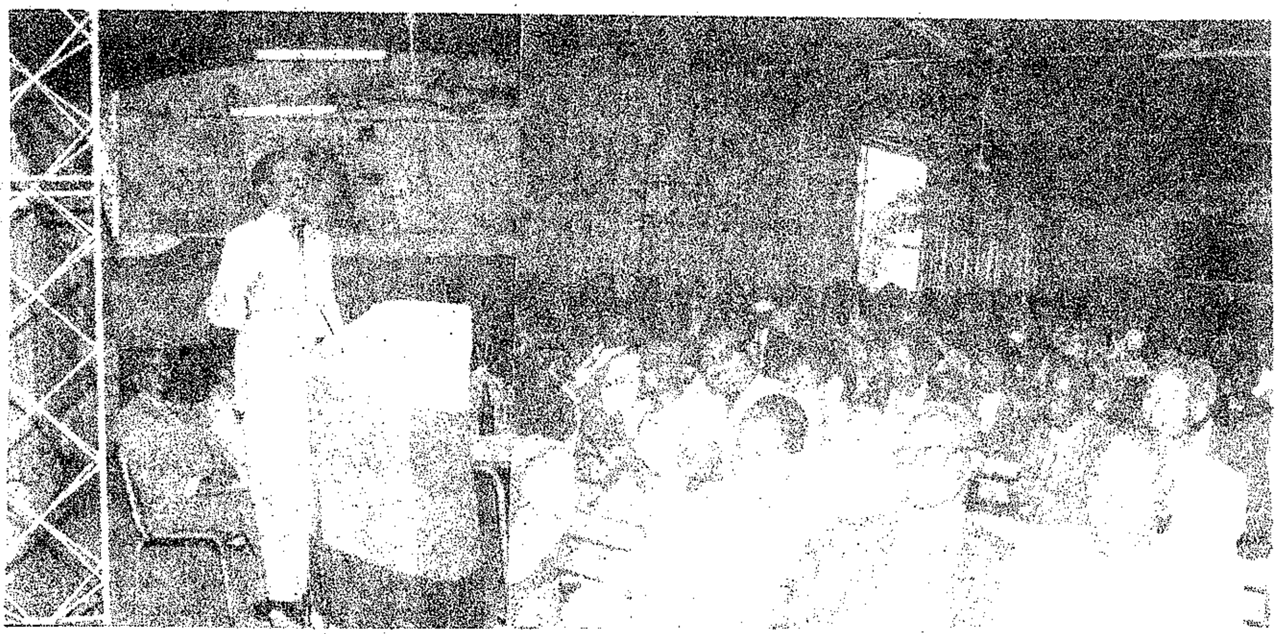

ዶ/ር ታዬ ወልደሰማያት ስለ ዴሞክራሲ ሲያብራሩ

ዲሞክራሲ ማለት ምን ማለት ነው? ብዙውን ጊዜ ዲሞክራሲ ብዙ ትርጉም ይሠጠዋል፡፡ በቅርብ ጊዜ በተደረገ ጥናት ኢሕአዲግ በመሣሪያ ኃይል ሥልጣን ላይ ከወጣ ጊዜ አንስቶ ጋዜጦችን በመከታተል የተገኘው ማስረጃ እንደሚያስረዳው ለዲሞክራሲ 927 ትርጉሞች ተገኝተዋል፡፡ ይህ የሚያሳየን ዲሞክራሲ ምን ያህል በተለያየ ሁኔታ እንደሚተረጐም ነው፡፡ ለመንደርደሪያ ያህል ግን ለኔ ዲሞክራሲ ምን እንደሆነና ስለ ዲሞክራሲ ስከራከር ከምን ትርጉም እንደተነሳሁ ለማስጨበጥ ነው፡፡

ዲሞክራሲ ማለት ዘዴ ወይም መሣሪያ ማለት ነው፡፡ ይህ ዘዴ ብዙ አገሮች ለብዙ ዘመናት ሲጠቀሙበት እንደኖሩና ታሪክን መሠረት አድርገን ብንመረምር ከግሪክ ፈላስፎች አንስቶ እስከ ዛሬ መተንተን ይቻላል፡፡ ስለዚህም ነው ፕሌቶ "ዲሞ" ማለት

ሕዝብ ማለት "ክራሲ" አገዛዝ ከሚመሩ ሁለት ቃላት የቀመረው ይህ ዘዴ ወይም መሣሪያ መንግሥት ሕዝብን ለማስተዳደርና የፖለቲካውን ሥርዓት ሕጋዊ ለማድረግ የሚጠቀሙበት ነው።

የዲሞክራሲ ዓይነቶች ስንት ናቸው?

በተለያዩ አገሮች የተለያዩ ዲሞክራሲዎች አሉ። እነዚህም በአምስት ክፍሎች ሊመደቡ ይችላሉ።

1. አውቶክራሲ / Autocracy/ በአንድ አንባገነን የሚመራ ሥርዓት ወይም የአንድ ሰው ዲሞክራሲ ማለት ነው። ይህም ብዙ ጊዜ ውሣኔ የሚሰጠው በአንድ ሰው ብቻ ነው።
2. ኦልጋርኪ/Oligarchy/ የዚህ ዓይነቱ ዲሞክራሲ በጥቂት በጥቅም በተሳሰሩ ሰዎች የሚመራና ብዙውን ጊዜ ውሣኝ አካላት ጥቂቶች የሚሆኑበት መስተዳድር ነው።
3. ዲሞክራሲ /Democracy/ ሲተነተን ዲሞ ሕዝብ ሲሆን ክራሲ ማለት የሕዝብ መስተዳደር ማለት ነው።
4. የስምምነት ዲሞክራሲ /Consensus/ ይህ ከፍተኛ የዲሞክራሲ ብስለት በዘለቀበት አገር የሚደረስበት የዲሞክራሲ የፖለቲካ ባህል ነው።
5. ልምድ /Habit / የዚህ ዓይነቱ የዲሞክራሲ ባህል ከሕዝቡ ጋር ተዋህዶ ውሣኔዎችም ሆኑ ሌሎቹ አፈጻጸሞች ዘዴውን በዕለት ዕለት ኑሮዋቸው በተግባር ሲጠቀሙበትና ወደ ልምድ ሲለውጡ ነው። እዚህ ላይ ለመድረስ ብዙ ጊዜ ይጠይቃል።

እንግዲህ የዲሞክራሲ ዓይነቶች በዚህ ሁኔታ ከተረዳን ዘንዳ በአለው የኢትዮጵያ የፖለቲካ ሕይወታችን ስንገመግመው ያለው ሥርዓት በዲሞክራሲ ሚዛን ምን ዓይነት እንደሆነ መረዳት የሚያዳግተን አይሆንም። ዓይነቶቹን ከተረዳን ዘንዳ የሚከተሉትን ጥያቄዎች ብናቀርብ ልዩነታቸውን በግልጽ ልንረዳ እንችላለን።

1. ሕዝብ መቼም የማንኛውም ዲሞክራሲ መሠረት ነው። ሁሉም ዓይነት ዲሞክራሲ ሕዝብን ወክሎ ለሕዝቡ አሳቢና ተቆርቋሪ ነኝ በማለት እራሱን ያወድሳል። ሕዝብ ስንል ምን ማለታችን ነው? ምን ያክልና የትኛውን የሕዝብ ክፍል? ያለፈው የደቡብ አፍሪካ መንግሥት ከአራት ሚሊዮን ያነሱ ነጮችን ይዞ ከ26 ሚሊዬን በላይ የሆኑት ሕዝቦችን አግልሎ ስለ ሕዝብ ማውራት ይችላል። በአገራችንም የኢሕአዴግ መንግሥት ሕዝብ ሲል የትኛውን ነው?
2. በሥርዓቱ ውስጥ ውሣኔ ሰጭው ኃይል የትኛው ነው? ይህ በጣም አስፈላጊና ተገቢ ጥያቄ ነው። ዲሞክራሲን ሥርዓት ለመለየት በአገራችን ውስጥ ውሣኝ ኃይል ማነው ብንል ያለጥርጥር ኢሕአዴግ መሆኑን በቀጥታ መመልከት ይቻላል። ሌላው ቀርቶ በሽግግሩ መንግሥት የሚወሡ የዕለት ውሣኔዎችን ብንመለከት ዲሞክራሲያዊ ለማስመሰል ለድምፅ ብልጫ አቶ መለስ ካላበቁት በስተቀር ሁሉንም ውሣኔች በማሰሪያ መልኩ እንደፈለጋቸው የሚዘጉት አቶ መለስ ናቸው። በዚህ ተጨባጭ ማስረጃ ከተፈለገ በምክር ቤት ከሁለት መቶ በላይ የሚሆኑት በኢሕአዴግ ቀርበው ለኢሕአዴግ የተወሡ ናቸው።

3. ሕጋዊነት /Legality / ስንል ምን ማለታችን ነው። በሥርዓቱ ውስጥ ያለውን ሁኔታ መርምሮ «ከዚህ እስከዚህ መንቀሳቀስ ትችላለህ ሕጋዊ መብቶችህ ናቸው» የሚባሉትን ነገሮች በአንክሮ ማጤን ያስፈልጋል። ወደ አገራችን መለስ ከማለታችን በፊት የደቡብ አፍሪካን ሁኔታ በድጋሚ እንመልከት የደቡብ አፍሪካ መንግሥት በሕገ መንግሥቱ ውስጥ የዘረኛነት ፖሊሲውን በመብት ደረጃ አስቀምጦታል። ይኸውም ጥቁር ከነጭ ጋር በተለያየ ክልል መኖር እንዳለበትና በምንም ዓይነት መቀላቀል እንደማይቻል በዘርና በጉሣ ለይቶ የሚያስቀምጥ ሥርዓት ስለነበር ዘረኝነትን ሕጋዊ መብት ያደርጋል።

4. ሕጋዊነት የሌለው /Illegal / የደ.አፍሪካ ሕገ መንግሥት በአንፃሩ አፓርታይድን /ዘረኝነትን/ የተቃወመን ሁሉ ሕገ ወጥ በማድረግ እርምጃ ሲወስድ ቆይቶአል። ስለዚህም ክቡር ሕዳጣን ነጮች ኔልሰን ማንዴላን በእሥር ቤት ከሃያ ዓመት በላይ ያማቀቁት። ፓርቲያቸውን የአፍሪካ ብሄራዊ ኮንግረስን ነጮቹ ሕገ ወጥ ነው በማለት ለብዙ ዓመታት በጫካ እንዲታገል ያደረጉት። ዛሬ ግን ሕገ ወጥ የተባሉት ሕጋዊ ሆነው ያለፈው ሕጋዊ የተባለው ሥርዓት ወደ ሕገ ወጥነት ተለውጦአል። ስለዚህም ነው እንግዲህ መሬት የመንግሥት ነው ከተባለ መሬትን በግል መያዝ ሕጋዊ አይደለም የሚያሰኘው።

5. አሁን ባለው ሥርዓት ውስጥ ምን ዓይነት ውሣኔችን መወሠን ይቻላል? ለሕዝብ ውሣኔ ደረጃ ሕዝብ ተወያይቶ የሚወሥናቸው ጉዳዮች ምን ዓይነት ናቸው? ለምሣሌ በመሬት ስሪቱና በባለቤትነት ጉዳይ ላይ ሕዝብ ተወያይቶ መሬት ለባለቤቱ መሆን አለበት፣ የመሸጥ መለወጥ መብቱ የተጠበቀ መሆን አለበት ብሎ ቢጠይቅ ይህ መብቱ የተጠበቀ እስካልሆነና በራሱ ጉዳይ ተወያይቶ በሥልጣን የተቀመጠውን ባለሥልጣን ካላስገደደው የሕዝብ ውሣኝነት ምኑ ላይ ነው?

6. ምን ዓይነት ጉዳዮች ናቸው ለሕዝብ ውሣኔ ክፍት የሆኑት? አንድ ሥርዓት ምን ያህል የሕዝብ ተሳትፎን ያካትታል? በምን ዓይነት ሁኔታዎች ላይ ነው ሕብረተሰብ የሚያሳትፈው? እንዴት ይወሥናል? በዚህ ሁኔታ ብዙ ማለት ይቻላል። ዳሩ ግን ጊዜ ስለማይበቃ አንዳንድ የተወሠኑ ጉዳዮችን ለማንሳት እወዳለሁ። የኤርትራ ጥያቄ፣ የትምህርት ፖሊሲ፣ የመሬት የባለቤትነት ጥያቄ፣ ምን ዓይነት መንግሥት፣ የግዛት ክልሎችን በተመለከተ የትኛው የኢትዮጵያ ሕዝብ ነው ይህን ሁሉ ጉዳይ ተወያይቶ ከውሣኔ ያደረሰው ማነው? <u>የውሣኔ ተሳትፎም ሆነ ተወያይቶ መቀበል የዲሞክ. ሲ. ዋነኛ ምሰሶ ነው</u>።

7. ድርጅትን በተመለከተ በምን ዓይነት መልክ መደራጀት ይቻላል? በአገራችን መደራጀት እንደ ዲሞክራሲ መብት ሲወራለት ሶስት ዓመት አስቆጥሮአል። ጥያቄው ግን ከዚህ በፊት እንዳየነው ብዙ ድርጅቶች በአገር ውስጥ መንቀሳቀስ ሲፈቀድላቸው ብዙዎቹ ተከልክለዋል። ፀረ ቻርተር ናቸው በመባል በአገር ውስጥ እንዲደራጁ ከተፈቀደላቸው ብዙ ዎቹ የቻርተሩ ባለቤት በሚስማማው መሠረት ካልሠሩ በፀረ ቻርተርነት ይባረራሉ። አለያ እንቅስቃሴያቸው የተወሠነ ይሆናል። እሥርም የደረሰባቸው ሞልተዋል። ከሙያ ማኅበራት አንፃር የኢትዮጵያ

መምህራን ማኅበርን ማንሳቱ ይበቃል። ስለዚህ <u>ፍትህ እስ እያሉ የመደራጀትና የመናገር ነፃነትን በወረቀት ላይ ብቻ ማኑበኑ ከንቱ ውዳሴ ነው።</u>

እንግዲህ የመሣሪያውን ዓይነት ከለየን በሁዋላ ሥርዓቱ የዚህ ዓይነቱ ዲሞክራሲን እንደዘዴ ይጠቀማል ማለት እንችላለን። ብዙ ጊዜ ሰዎች በአንዓራዊ ጉዳይ ላይ ሲሟገቱ እናያለን። ለምሳሌ ኢሕአዴግ ከደርግ ይሻላል ወይም ደርግ ከኢሕአዴግ ይሻላል በማለት በደርግ ጊዜ 200 ሰዎች ሞተዋል። አሁን ግን 20 ናቸው የሞቱት ይባላል። ይህ ዓይነቱ ጉዳይ የቁጥር ብቻ ሳይሆን <u>አድራጉቱ መለካት ያለበት ስለ ዲሞክራሲ ባወራናቸውና ከላይ በጠቀስኳቸው መሥፈርቶች ውስጥ በማስገባት ነው።</u>

ስለ ዲሞክራሲ ዘዴነት ወይም መሣሪያነት ካወሳን መዶሻን በምሣሌነት ብንወስድ በቀላሉ መረዳት እንችላለን። ግንበኛው የሚጠቀምበት መዶሻ፣ የጫማ ሰሪው ከሚጠቀምበት መዶሻ ወርቅ አንጣሪና ብረት ቀጥቃጩ ከሚጠቀምበት መዶሻ በዓይነትም ሆነ በጥንካሬ የተለያዩ ናቸው። ፍጹም የሆነ አንድ የመዶሻ ዓይነት እንደሌለ ሁሉ አንድ ፍጹም የሆነ ዲሞክራሲም የለም። በዚህ ሁኔታ ላይ ዘዴውን ስንመዝን መጠንቀቅ ይኖርብናል። በየቀኑ በቴሌቪዥን ሕገ መንግሥት ውይይት ውስጥ የተለያዩ አገሮችን የዲሞክራሲ ልምድ ሲወራ እንሰማለን። ዳሩ ግን ያንዱ አገር ለሌላው አገር እንደማይሆን የምክር ቤት አባሎችም ሆኑ ኢትዮጵያዊያን ሊረዱ ይገባል። የአሜሪካን ዲሞክራሲ ለኢትዮጵያ እንደማይሆን ካሁኑ መረዳት ይገባናል። <u>ለአገራችን ሕገ መንግሥት ከሌላው መገልበጥ ለኛ ፍጹም አይጠቅመንም።</u>

<u>ዲሞክራሲና መብት</u>

ዲሞክራሲ ከመብት ግንኙነት ጋር ያለውን ሁኔታ እዚህ ላይ በጥራት ማስላት ይኖርብናል። ወደሁዋላ ተመልሰን የመብት ጥያቄና አመጣጡን ብንመለከት ቢያንስ በተደራጀ መልኩ ከግሪክ ዲሞክራሲ ጋር የጀማሪ ይዘት እንዳለው መረዳት ተችሎአል። ሁኔታዎች እየተለዋወጡ በሄዱበት ወቅት ብዙ የመብት ጥያቄዎች ተነስተዋል። ዳሩ ግን በዚህ ክፍል የማነሳው ይህንን ጉዳይ ሳይሆን መብት በሕገ መንግሥት ውስጥ መኩተቱ ብቻ ሳይሆን ከአቅም ጋር የተያያዘ መሆን እንዳለበት ለማሳሰብ ነው። ዛሬ ባገራችን በአሁኑ ጊዜ የማይነሱ የመብት ዓይነቶች የሉም። ዳሩ ግን ላይደረጉ በሕገ መንግሥቱ ላይ ገብተዋል ማለቱ በቂ አይደለም። <u>መብላት ነው ማለትና የሚበላ መስጠት የተለያዩ ጉዳዮች ናቸው።</u>

<u>ዲሞክራሲና ሥርዓት</u>

በዲሞክራሲና በሥርዓት ያለውን አጠቃላይ ሁኔታ ባጭር ሁኔታ መረዳት ይገባናል። አንድ ሥርዓት ዲሞክራሲን በዘዴነት ወይም በመሣሪያነት ስለሚጠቀምበት ዲሞክራሲና ሥርዓት የተለያዩ ነገሮች አይደሉም። ስለሆነም ሥራዓቱ የሰጣቸው መብቶች ምንም ዓይነት ዲሞክራሲ ቢኖር ሊነደው አይችልም። ለዚህ ምሣሌ እንዲሆን የአሜሪካን የኮንፌዴሬሽን ሥርዓት መመልከቱ ይጠቅማል። አሜሪካ ፌዴራላዊ ሥርዓት ከመሆንዋ በፊት በሰሜኑ እና በደቡቡ መሀከል የተፈጠረ ኮንፌዴሬሽን ነበር። በዚህም ሥርዓት ውስጥ የዲሞክራሲ ምርጫ ቢካሄድ ሥርዓቱ በመብት ደረጃ ካስቀመጣቸው ድንጋጌዎች ውስጥ የባለቤትነት መብት ተጠብቆ የሰውን ልጅ በባርነት መግዛት እንደ መብት ይቆጠር ነበር። አንድ ጥቁር /ባርያ/ ብቻውን በሚገኝበት ጊዜ ግማሽ ተብሎ ሳይሆን የሚጠየቀው የግማሽ ነበር። ከዚያም ባለቤቱ እንደጠፋበት ከብት ለባለቤቱ ይመለሳል። ይህ ሥርዓት ለጥቂቶቹ ዲሞክራቲክ ሲሆን ለብዙሃኑ አልነበረም። ከባርነት መላቀቅ መብት አልነበረም። ቶማስ ጀፈርሰን የሰው ልጅ ሲወለድ እኩል ነው ብለው ያሉት በዚያን ጊዜ ከ6000 በላይ ባርያ ይሸጡ ይለውጡ እንደነበር ታሪክ ያስረዳናል። ታዲያ እዚህ ላይ ኮንፌዴሬሽን እና አፓርታይድ ዲሞክራሲ ነው ወይስ አይደለም? ዋናው ጥያቄ ሥርዓቱ ጥሩ ነው ወይስ አይደለም ነው። የዚህ ጥያቄ መልሱ ስለ ሰው ባለህ አመለካከትህ ያንተን ባህሪ ነው የሚገልጸው። ሥርዓቱን የሚቃወሙ ሊቀበሉ ስላልቻሉ ተገርሰሰዋል።

በዚህ አጋጣሚ ባጭሩ ኢትዮጵያ ከደቡብ አፍሪካ ልትማር የምትችለው ምንድነው? በሚል በሌሎች ጽሑፎች ላይ ጠቁሜአለሁ። አሁንም ከብዙ በጥቂቱ ልጠቃቅስ እወዳለሁ።

ደቡብ አፍሪካ ከዘረኛ ሥርዓት በሰፊው ሕዝብ አማካኝነት ባደረገችው ትንቅንቅ የአፓርታይድ ሥርዓትን ገርስሰውታል። በመሆኑም በመጨረሻ የራሳቸውን መሪ እራሳቸው እንዲመርጡ ስለበቁ በድላቸው እንኮራለን፣ እንኳን ደስ ያላችሁ እንላለን።

ትልቁ ትምህርት ግን የአናሳው ነጮች መንግሥት ሥርዓት እያረጀ እያፈጀ በመጣ ጊዜ የብዙሃኑን ኃይል ለመቀነስ በአስተዳደር ክልል /Bantustanization/ በመከለል በአረጀ ባፈጀው የከፋፍለህ ግዛው የቅኝ አገዛዝ መርህን በመከተልና ግዛቶችን በክልል ከፋፍሎ እራስ ማስተዳደርና የራስህን ዕድል በራስ መወሰን መርህ በክልል ማግኘት ትችላለህ በማለት ከዚያም አልፎ የጉሣ ፓርላማ በመፍጠር ጥቁሩንና ነጩን በመለየትና ጥቁሩን ከጥቁሩ ደግሞ በጉሣ ለመከፋፈል ያናሳው የነጭ ግዛት ዕድሜ ለማራዘም ሞክሮ ነበር። ዳሩ ግን በአሁኑ ፕሬዝዳንትና የአፍሪካ ብሔራዊ ኮንግረስ መሪ በሚስተር ኔልሰን ማንዴላ ይህን እቅድ በማፍረስ ደቡብ አፍሪካ ከ1910 ጀምሮ ስትደራደርበት የነበረውን የአሃዳዊ ሥርዓት እንዲሰፍን እያደረጉ ነው። ይህን ሁኔታ በመቀየርና ሥርዓቱ ለአናሳዎች እንዲሆንና ብዙሃኑን ለመከፋፈል የሚደረገው የፌዴራላዊ ሥርዓትም በእጅጉ አውግዛለች። ሚስተር ማንዴላ በመቀጠል ሲገልጹ ፌዴራላዊ ሥርዓት በተፈጥሮ ገንጣይ /Separatist / ስለሆነ በአንድ አገር አብሮ ለኖረ ሕዝብ አላስፈላጊ መሆኑና የግዛትም ክፍፍሉ ቋንቋን መሠረት አድርጐ በጉሣ ላይ የተመሠረተ ስለሆነና የመብት ሥርዓት የሚመሠርተው በአካባቢው ወይም በተወለዱበት ክልል ላይ ስለሚያደርግ ይህን ሁኔታ ከማውገዝ አልፈው የግዛት ክፍፍል በኢኮኖሚ ግንኙነት ላይ የተመሠረተ

እንዲሆን እና ማንኛውም ዜጋ በዜግነቱ በየትኛውም ክፍለ ሀገር መሥራት እንዲችል እንዲሆን እንደግፋለን ብለዋል።

ይህ እንግዲህ ባጭሩ እኛ የያዝነው ጉዳና ምንም ያህል የማያራምደን መሆኑን ከመግለጹም በተጨማሪ በጉሣ መከፋፈል እንደማይጠቅመን ያስረዳናል። የቀድሞ ፕሬዚዳንት ዲክለርክ ይህን በተመለከተ በኃይል ሳይመኩ የብዙሃን ጥሪ በመቀበላቸው ለመሪዎች የሚገባ ትምህርት ሰጥተዋል። በተለይ ለኛ መሪዎች ትልቁ ትምህርት የደቡብ አፍሪካ ሕዝብ በየቀኑ ያለማቋረጥ ለብዙ ዓመታት ያደረገው ትግል ነው። ሕዝቡ ያደረገው መስዋዕትነት ለዛሬ ድል አብቅቶታል።

ስለሆነም ሕዝባችን ይህን ትምህርት ወስዶ የመረጠውን ሥርዓት ለማምጣት መታገል ይኖርበታል። በሕዝብ የሚመራ ሥርዓት ለማምጣት መስዋዕትነት ይጠይቃልና።

የዓለም አቀፍ ኃያላን ዓላማቸው በርግጥ ዲሞክራሲ ነው?

ብዙውን ጊዜ ስለ ምዕራባዊያን በዓለም አቀፍ ደረጃ ስላለው ሕብረተሰብ በምንመለከትበት ጊዜ ሊነሱ የሚገባቸው አበይት ጥያቄዎች ይኖራሉ። በርግጥ ምዕራባውያን ለአፍሪካ በጠቅላላው ለኛ በተለይ ዲሞክራሲ እንዲሳካ ይጥራሉ? ወይስ የነሱን ጥቅም ያስጠበቀ መንግሥት እስከሆነ ድረስ ጉዳያቸው አይደለም? አሜሪካንን በምንመለከትበት ጊዜ አገራችንን ጨምሮ ጥቅማቸው እስከተጠበቀላቸው ድረስ የአገሮችን መሪዎች ዲሞክራቶች ብለው የጠሩበትም ጊዜ የትየሌለ ነው። ለምሣሌ ያህል የፓናማው መሪ ጀነራል ኖሪያጋ በ1984 ዓ.ም. በአገራቸው ምርጫ በቀረቡበት ጊዜ የቀድሞው ፕሬዚዳንት ጆርጅ ቡሽ ጀነራል ኖሪያጋን ታላቅ ዲሞክራት አድርገው ነው ያቀረቡዋቸው። በአራት ዓመት ውስጥ ለሁለተኛ በሚቀርቡበት ጊዜ የመጀመሪያው አንባገነን ብለው ያቀረቡዋቸው ሲሆን ያሁኑን አያድርገው እንጂ አብረው ቴኒስ ይጫወቱም ነበር። በመጨረሻ ግን ከሚስተር ቡሽ ጋር በተፈጠረው የጥቅም አተካራ ኖሪጋን እስረኛ አድርገዋቸው ይኸው አሁን ዘብጥያ ውስጥ ይማቅቃሉ። እንደነ ጀነራል ኖሮ ዓይነት ያሉትን መሪዎች ማወደስ በዲሞክራሲ መቀለድ ከመሆን አልፎ ተርፎ ምን ያህል ሌላው አገር በራሱ በሕዝቡ እንዲኮራ እንደሚፈልጉ በእጅጉ ያጠራጥረናል።

ምዕራባዊያን ዲሞክራሲ ሲሉ ምን ማለታቸው ነው?

በ1989 ዓ.ም. የቀዝቃዛው ጦርነት አልቋል፣ ሶሻሊዝም ቀብር ወርዶአል ተብሎ በታወጀበት ጊዜ እና ምሥራቁ የሶቪየት ኅብረት በጉርባቾቭ መሪነት በመፍረስ ወደ ነፃ ኢኮኖሚ እንዲመራ በሰፋት በተወሠነበት ጊዜ በአፍሪካ ከዚህ ለየት ባለ መልኩ እቅዱ እንደነበራቸው ይነገራል። ከእቅዳቸው ዋነኛውና ትልቁ ብለን የምንገምተው ዲሞክራሲያዊነት /Democratization / እና ጦር ኃይል መበተን /Demilitarization / እንዲሆን በሰፋት በምህራን ይነገራል። ብዙዎች የሀገር ባጀት ወደ ጦር ኃይል አመራ ብላችሁ ትቀበሉት ይሆናል። ስለ ዲሞክራሲም ሆነ ስለ ጦር ኃይል ምዕራባውያን ሲናገሩ ዲሞክራሲ ከነፃ ገበያ ጋር በተያያዘ መልኩ መሆን ሲኖርበት ምርጫም ሆነ የኅብረተሰብ ተሳትፎ ዋና ዓላማ ሳይሆን መሠረታዊ ዓላማው በተቃራኒው ለውጭ አገር ዜጎች ጥቅም የሚጠብቅ እና ኢትዮጵያውያንን የሽቀጥ መጣያ በማድረግ በሮች በሰፊው

<u>እንዲከፈቱ ማድረግ ነው</u>። ለዚህም አንድ ሀገር ይህን እስካደረገ ድረስ ዲሞክራሲ በሀገሩ ውስጥ አለ ማለት ነው። ከዚህም አልፎ ተርፎ ምርጫ ማድረግ ከቻለ መልካም ነው።

የጦር ኃይላችንን በተመለከተ ምዕራባውያኖች በዘመነ ቀዝቃዛ ጦርነት እርትፍሻል ጉራ በመፍጠር እርስ በርስ ሆነ ከጎረቤት አገር ጋር በሚያዋጉን ዘመን የሀገራችን ጦር አገሩን በማስጠበቅ ደረጃ ተገንብቶ የቆየ እንደነበርና ለዚህም የወጣው ወጭ እጅግ ትልቅ ነበር። የምዕራብ ኃይሎች በዚህ ወቅት የነበረው ጦር መቋቋም ስላቃታቸው በየሀገሩ እንደልባቸው ገብተው ማስተዳደር ባለመቻላቸው የጣሊያን ጦር በኢትዮጵያ የሽንፈት ገፈት እንደቀመሰው ሁሉ አሜሪካንም በፊት በቬትናም በቅርቡ ደግሞ ይህንኑ ቅሌት በሶማሊያ አግኝታዋለች። ስለዚህ ያንድን ሀገር የጦር ኃይል ዲሞክራሲ በሚሉትና በነፃ ገበያ ስም ለማዳከም በረቀቀ ስልት እየተጠቀመችበት ነው። ስለዚህም ጦራችን «የደርግ ጦር» ተብሎ ሲፈርስ ምዕራባውያን ደስታውን አልቻሉትም ነበር። ስለሆነም የሀገር መበጣጠስ እንደ ዲሞክራሲ አድርገው ምዕራባውያን እስካዩት ድረስ የኛ ዲሞክራሲ ወዴህ የነሱ ወዲያ / የፍየልዋና የቅዝምዝም/ እየሆነብን መምጣቱ እጅግ ያስገርማል፣ያስደንቃልም። <u>ይህም ጉዳይ በኢትዮጵያ ሕዝብ በቀላል ሊታይ አይገባውም</u>።

የዓለም ገንዘብ አበዳሪዎች ባሁኑ ጊዜ የአገራችን የትምህርት፣ የጤናና የኤኮኖሚ ፖሊሲ አውጪዎች መሆቸው ዶ/ር በፈቃዱ ደግፌ ባወጡት ጽሑፋቸው በስፋት ተንትነውታል። ዳሩ ግን በአሁኑ ጊዜ የመንግሥት ሚና ጠቦ ከሩቅና ከቅርብ ላሉት የውጭ ሀገር ዜጎች አገራችንን እነርሱ በፈለጉት መንገድ እያስተዳደሯት ትገኛለች። የመንግሥት ሚና ምንቀረው ብትሉኝ ኅብረተሰብ በጉሣ ለአገዛዝ እንዲመቻች በማድረግ ያበዳሪዎችን ጥቅም የሚቃወም ማንኛውም የተቃውሞ ሰልፍም ሆነ አመፅ እንዲገታ እንጂ ለሕዝቡ እንዲሠራ አይፈልግም።

ኢትዮጵያ ዛሬ ያለችበትን አስከፊ ሁኔታ መቀየር መጀመሪያ የዲሞክራሲ አጀንዳ ሊሆን ይገባዋል። <u>ስለሆነም አንድነት ወይም ኢትዮጵያዊነት የመጀመሪያ የዲሞክራሲ መንደርደሪያ (ማርሽ) ነው</u>። አንድን መኪና አራተኛ ማርሽ አስገብተህ ላንቀሳቅስ ብትለው ሞተሩ ይጠፋል እንጂ አይሄድም። ስለሆነም መኪናው እንዲንቀሳቀስ ከተፈለገ መጀመሪያ 1-2-3 እያልክ ወደ ላይ ትሄዳለህ። ዲሞክራሲን ኅብረተሰባችን ወደ አንድ እሴት /Value/ ማምጣት ይኖርበታል። ለዚህም ነው ያለውን የፖለቲካ ሁኔታ በጥናት በመገምገም ከላይ እንደጠቀስኩት የአንድ ሀገር ሁኔታ በጥልቀትና በብስለት ሊታይ የሚገባው።

<u>ዲሞክራሲ የግጭቶች መፍቻ ወይስ መፍጠሪያ?</u>

ማናቸውም ግጭቶች ምን ጊዜም የሥርዓት ውጤት መሆናቸውን ሳንዘነጋ ዘላቂ ሥርዓትና ጠንካራ ሕብረተሰብን ለመፍጠር ከተፈለገ ትልቅ ዓይነተኛ መፍቻ ዘዴዎች እንዲኖሩ ያስፈልጋል። ምርጫ ማካሄድ በራሱ ዲሞክራሲ ሕገ መንግሥትንና መብቶችን መከተት አይደለም። የዚህም ሕንፃ/ዲሞክራሲ/ መሠረቱ የተለያዩ እሴቶች ናቸው። ሀገር አንድነት ሕብረተሰባዊነት ሲሆን ጉጠኝነት ጠባብነት፣ ዘረኝነትና ከፋፋይነት የጠበበ ወገናዊነት በመለፈፍ መጨረሻቸው ግጭት እንዲሆን በብዙ ሀገር የተመለከትነው ሁኔታ ነው። ደም ካልፈሰሰ አይሆንም ካልን ሩዋንዳን መመልከት ይበቃል። የኢትዮጵያ ሕዝብ ብልህና አስተዋይ በመሆኑ እንጂ ሩዋንዳን ማየት በኛ አገር ይቻል ነበር። አንዳንዶም ሰዎች ሲናደዱ ብልህነትን ከፍራት ይቆጥሩታል።

<u>የኢትዮጵያ የመሪ ችግር</u>

አገራችን ኢትዮጵያ የመሪዎች ችግር ብዙ ጊዜ እንዳለባት በብዙ የፖለቲካ ተንታኞች ይነገራል:: ዛሬ ግን በዚህ አጋጣሚ ለማንሳት የማልፈልገው ነገር ቢኖር አውሮፓውያን አፍሪካ የአንባገነኖች አህጉር ናት የሚሉትን በማወደስ ሳይሆን ካብራካችን የወጡ ጠንካራ መሪዎች እንዳሉዋት ለመጠቆም ነው:: ለምንድን ነው ታዲያ እነዚህ መሪዎች ጠንካራ ሆነው ሊወጡ ያልቻሉት? አንባገነኖችስ እንዴት ሥልጣን ኮርቻ ላይ ይወጣሉ? የንጉሣዊ ሥርዓት ከአበቃበት ጊዜ ጀምሮ ብዙ የመሪነት ችሎታ የነበራቸው ኢትዮጵያውያን መሪዎች ተዳፍነዋል:: ብዙዎቹም ተገድለዋል:: በአሁኑ ጊዜ ደግሞ ጊዜ የፈጠራቸውና የሕዝብ ስሜት የሌላቸው፣ በግል ጥቅም ሕሊናቸው ልሳናቸውና እጃቸው የፊጥኝ የታሠረባቸው ግለሰቦች እኛ እናውቅልሃለን በማለት በመንግሥት የመገናኛ ብዙሃን በየቀኑ ብዙ ይናገራሉ::

ስለዚህ ለሕዝብ የቆመ እንደ ደቡብ አፍሪካው መሪ ሚስተር ኔልሰን ማንዴላ ኢትዮጵያ ማፍራት ይኖርባታል:: ይህም ሊሆን የሚችለው የዲሞክራሲ ትግል ሲፋፋምና ሲጠነክር ብቻ ነው::

<u>ዘላቂ ሠላምና ዲሞክራሲ</u>

እዚህ ላይ ጠቅለል አድርጌ ለሕዝቡ ጥያቄ አዘል አስተያየት መስጠት እፈልጋለሁ:: ይህ አስተያየት በደንብ ተመዝኖ ምላሽ ካላገኘ ሁኔታዎች ወደ ተባባሰ ውዝግብ / Crisis/ እንደሚገቡ አንጠራጠርም::

1. በምን ዓይነት ሥርዓት ውስጥ ነው ዲሞክራሲ የኢትዮጵያ ቋሚ የፖለቲካ ባህል የሚሆነው?
2. የብዙሃን /መድብለ/ ፓርቲ በሀገራችን ሊመሠረትና ሊሠራ ይችላል? ቢሠራስ በመሥራትስ የትኛው/የትኞቹ/ ፓርቲዎች ናቸው/ ነው ተቀዳሚውን ቦታ የሚይዙት/ የሚይዘው/? ይህ እንግዲህ በአገራችን እንደ አሸን የፈሉት በጎሣ በዘር ላይ የተመሠረቱ የፖለቲካ ድርጅቶችን በስፋትና በጥልቀት መገምገም ይኖርብናል:: ይህም ማለት ብዙ አገሮች በተለይም የበለፀጉት ሀገሮች እንደሚደረገው ግፋ ቢል ከሶስት በላይ የሆኑ ፓርቲዎች የሉም:: ስለዚህ እነዚህን እንደ አሸን የፈሉ ድርጅቶችን እንዴት አድርገን እናዋህዳቸዋለን? ይህንንም ስል በቅርቡ ተዋህደናል የሚሉትን የግለሰቦችን ጥርቅም ማለቴ እንዳልሆነ ይታወቃል::
3. ምን ዓይነት የፖለቲካ ውህደት ቢኖር ነው በጎሣ ድርጅቶች መሀከል ያለውን ግጭት ማስወገድ የሚቻለው?
4. ባለው ሂደት ላይ «<u>የራስን ዕድል በራስ የመወሰን መብት እስከ መገንጠል የሚለው ችግር ይፈጥራልን</u>? አብሮ የመኖርስ ኃላፊነትና ግዴታ ከዚህ ጋር እንዴት ይዛመዳል?
5. አንባገነንነትን እንዴት ማስወገድ ይቻላል? በዚህ ላይ እንግዲህ የሕዝብ ጥንካሬና ትግል አንድን ሰው በየአቅጣጫ በመለወጥ እኔ አውቅልሃለሁ በማለትና በሕዝብ ስም በመጠቀም ማናለብኝነትን እና የመሳሰሉት የሚቆምበት ሁኔታዎች ለማመቻቸት ነው?
6. <u>የአንድን የፖለቲካ ድርጅት አንባገነንነትና የበላይነት እንዴት ማስቀረት ይቻላል? ለምሳሌ እዚህ ላይ ኢሕአዴግን መውሰድ ይቻላል:: በማወቅም</u>

ሆኖ ባለማወቅ የኅብረተሰቡን ኅብረት በቁጥጥሩ ሥር በማድረግ እንደራሱ የጓሮ አትክልት ባሰኘው ጊዜ እየቀነጠሰ አጋርህ ነኝ ወይም ወገኔ ለሚለው ለመስጠት ወደሁዋላ ስለማይል የአንድ ድርጅት የበላይነት በመቅረት በፍትህና በእኩልነት አብሮ ለመኖር ችግር ስለሚፈጥር ይህ ሁኔታ በአጣዳፊ የሚቆምበት መንገድ መፈለግ አለበት።

ከዚህ በተረፈ የዛሬ ስብሰባችን ሕገ መንግሥት፣ ምርጫና ዲሞክራሲ በሚል ርዕስ እንዳቀርብ የኢትዮጵያዊነት ድርጅት ስለጋበዘኝ በድጋሚ ከፍተኛ ደስታ ተሰምቶኛል። በዚህ አጋጣሚ ላስገነዝብ የምወደው ይህ ሕገ መንግሥትም ሆነ ምርጫ የኢሕአዴግ ዲሞክራሲ ነው እንጂ የኢትዮጵያ ሕዝብ አይደለም። በሌላ መልኩ ይህ ሁኔታ ሥልጣን ማጠናከሪያ ማንዴት /የሕዝብ ማሳመኛ/ ነው። አንድ ጊዜ ዶክተር መኮንን ቢሻው በአዕምሮ መጽሔት ላይ ሲናገሩ ቻርተሩም ሆነ የሽግግር መንግሥቱ የኢትዮጵያ ሕዝብ አይደለም ብለዋል። ይህ ሁኔታ ታዲያ በእሽክርክሪት የፖለቲካ ጉዞ ላይ እንድንሆን በማድረግ ታሪክ መልኳን ሳትለውጥ ማታለልዋን ቀጥላለች። በዚህም መሠረት ከኢሠፓአኮ ወደ ኢሠፓ እንደተለወጠችው ዓይነት አሁንም እየሠራ ነው። በየሣምንቱ በቴሌቪዥንና በሬዲዮ የሚቀርቡትን የሕገ መንግሥት አጽዳቂዎች የኢትዮጵያ ሕዝብ ማንነታቸውን እየተገነዘበ ነው እና አሁን በሕገ መንግሥቱ የሚያፀድቁልንን አቢይ ሁኔታዎችን ለመጥቀስ፦

1. የጉሣ/ፌዴራላዊ መንግሥት በቋንቋ የተከለከለ ነው።
2. ሕገ-መንግሥቱ ፀድቆ ኢሕአዴግ ይነግሣል።
3. ፓርላማው ወገናዊ በሆኑና የሕዝብ ውክልና በሌላቸው ግለሰቦች ይሞላል።
4. ዲሞክራሲ መቃብር በመውረድ ለግጭት ይዘጋጃል ማለት ነው።
5. ርሃብና ጦርነት በሽክርክሪት መጥተው መፈንቅለ-መንግሥት ያካሂዳሉ።
   እንደገና ደግሞ ሌላ አንባገነን ይመጣል።

ይህ እንዳይሆን ሕብረተሰቡ አጥብቆ መታገል ይኖርበታል። ነገሩ ጅብ ከሄደ ውሻ ጮኸ እንዳይሆን ያስፈራል። እዚህ ላይ ለመደምደሚያነት ያህል የሩዋንዳና የደቡብ አፍሪካን ሁኔታ መጥቀሱ ይጠቅማል። እነዚህ በአማራጭነት የሚቀርቡ ናቸው። ነገር ግን፣ በአሁኑ ጉዳና ከሄድን የፖለቲካ ሂደት ወደ ሩዋንዳ ሁኔታ የሚወስደን ይሆናል። በሌላ መልኩ የደቡብ አፍሪካው ሁኔታ እንዲገጥመን ከፈለግን የደቡብ አፍሪካ ሕዝብ የከፈለውን መስዋዕትነት ከፍለን ወደፈለግነበት አቅጣጫ ማምራት ይኖርብናል።

ሕዝብ እየተራበ፣ ሕገ-መንግሥት ብሎ ማላዘን ሠራተኛ እየተራበና እየተባረረ የኑሮ ውድነት ሕብረተሰቡን ከህልውናው እያስወጣው ምርጫ ብሎ መፎከር ከንቱ ነው። ወጣቱ ትውልድ የወደፊት ሕይወቱ በትምህርት የታነፀ እንዳይሆን፣ በሽታ በመዉመሩ የወለድነው ልጅ ሳያድግ የሚቀጨው 75 በመቶ መድረሱን በምናይበት ጊዜ መንግሥት ልመናን መንግሥታዊ መዋቅር ዘርግቶ በሚያካሂድበት ወቅት መንግሥት ለሕዝብ እስከልቀመ ድረስ በሥልጣን መቆየት ይገባዋል? ለኔ አንድ መንግሥት የሕዝብ ነው የሚባለው የሕዝብን ዓላማ በሥራ ላይ ሲያውል ብቻ ነው። በትረ-መንግሥቱንም መያዝ የሚችለው ያው የሕዝብ ውክልና ያለውና የሕዝብ አጋር ሲሆን ብቻ ነው። ሠልፍ ሲጠሩ ኳልወጣ ባዓሉ ሳይሆን በዓል ነው ሲሉት ዲሞክራሲ ሳይሰፍን ሰፍኖአል ብለው በየእሥር ቤት ካጆሉት መንግሥት ዘላቂነት ይኖረዋል ማለት ከንቱ ነው።

የኢትዮጵያ አንድነት በልጆችዋ ተከብሮ ይኖራል።